

Bölüm 3

DİL SOSYALLEŞMESİ BAĞLAMINDA YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ

Yunus Emre ÇEKİCİ¹

GİRİŞ

İnsanların içinde buldukları duyguları ve ifade etmek istedikleri duygusal durumları iletmek için kullandıkları dil, kelimelerin, seslerin ve işaretlerin bir aracıdır. Bu araç, insanlar arasında anlayış ve iletişim kurma amacına hizmet eder ve bir tür anlaşma aracı olarak işlev görür (Kayahan, Karakaş & Şahin, 2022, s.1277). Sorgulayan ve araştıran insan için dilin anlamı, geçmişten günümüze önemli bir merak konusu olmuştur. “Dünyayı yalnızca bir dil aracılığıyla değil, aynı zamanda bir dil içerisinden anlayan insan” (Rızvanoğlu, 2013, s. 1), bir anlamda varoluşunu borçlu olduğu dil üzerine kafa yormaktan kendini alıkoyamamıştır. Dile yönelik bu anlam arayışı, doğal olarak dil öğretimine de yansımıştır. “Dil nedir?” ve “Dilin işlevleri nelerdir?” sorularına verilen yanıtlar, dil öğretimini dolaysız bir biçimde etkilemiştir. Öyle ki dilin ne olduğunu anlama ve tanımlama girişimi, dilin nasıl öğretileceğine ilişkin tartışmaları da beraberinde getirmiş ve bu tartışmalar, dil öğretim yaklaşımlarının doğuşuna düşünsel bir zemin hazırlamıştır. Nitekim Deniz ve Çekici (2019), günümüz yabancı dil öğretimine yön veren iletişimsel yaklaşımın dilin işlevsel ve iletişimsel bir olgu olduğu gerçeğine dayandığını ifade etmektedir.

İletişimsel yaklaşımda dil, yapısal bir sistem olmaktan çok işlevsel bir bütün olarak ele alınmaktadır (Richards & Rodgers, 2002). Dili kullanmak, doğal olarak çeşitli işlevleri gerçekleştirmek anlamına geldiği için iletişimsel yaklaşımda öncelikle dilin taşıdığı işlevler belirginleştirilmeli, ardından bu işlevleri merkeze alan bir eğitim verilmelidir (Deniz & Çekici, 2021). Birçok amaç için kullanılabilen dilin, en temel ve belirgin işlevlerinden biri ise sosyalleşmedir (Barker, 1945; Cazden, 2001; Kılıç, 2002; Friedman, 2019; Çekici, 2021; Deniz & Çekici, 2021). Doğduğu andan itibaren, insanlar çevreleriyle etkileşimde bulunma içgüdü

¹ Öğr. Gör. Dr., Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, yecekici@atu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-0247-3779

taşırlar. İhtiyaçlarını, dileklerini, duygularını ve düşüncelerini diğer insanlara aktarmak amacıyla iletişim kurma yoluna giderler. Sağlıklı bir yaşam tarzını sürdürebilmek için, insanlar etkili bir iletişim kurmayı benimsemeli ve doğuştan gelen iletişim yeteneklerini kullanmalıdır (Karalı, Şahin, vd., 2021, s. 2282). İnsanlar dili bilgi aktarmak, betimlemek, ikna etmek gibi amaçların yanında sosyalleşmek için de kullanmaktadır. Ayrıca dilin kendisi de bir sosyal bağlam içinde açığa çıkmaktadır. Bu kapsamda Lee ve Bucholtz (2015, s. 319), sosyalleşmenin birinci yolunun dil kullanımından geçtiğinin altını çizmekte, Kanatlı ve Çekici (2013, s. 226) “Sosyalleşme dilseldir.” diyerek dil edinimi ve kullanımı ile sosyalleşme arasındaki bağlantıya göndermede bulunmaktadır. Görüldüğü gibi insan ancak bir dil aracılığıyla belirli bir toplumun gerçek üyesi olabilmekte ve ancak dili edinip kullanarak o toplumla gerçek anlamda bütünleşebilmektedir.

Dilbilim, sosyoloji, eğitimbilim ve antropoloji alanındaki çalışmalar, dil edinimi ve öğrenimi ile insanın sosyal süreçlere katılımı ve sosyal normları edinimi arasında birbirini besleyen / etkileyen / değiştiren bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Sosyal bilimlerde bu ilişki, “dil sosyalleşmesi” olarak kavramsallaştırılmaktadır (Kanatlı & Çekici, 2020, s. 311). Dil sosyalleşmesi, kökleri psikoloji, antropoloji, dilbilim ve sosyolojiye dayanan, dil edinimi ile sosyalleşmeyi birleştiren disiplinler arası bir kavramdır (Ortaçtepe, 2015, s. 98). Dil sosyalleşmesi, dil ediniminin ve sosyalleşme sürecinin söyleşimsel doğasına vurgu yapmaktadır (Field, 2001, s. 250). Başka bir deyişle dili edinmek ve/veya öğrenmek, aynı zamanda bir toplumla uyum ve bütünleşme sürecini de ifade etmektedir. Bir başka tanıma göre dil sosyalleşmesi, bir topluluğa yeni katılanların, meşru olarak kabul edilen konuşma, davranışta bulunma ve dünyada olma yollarını nasıl edindiğini anlatmaktadır (Friedman, 2019, s. 24). Anlaşılacağı üzere dil sosyalleşmesi, dil aracılığıyla kültürel ve davranışsal kodları içselleştirmeyi kapsamaktadır. Dilsel ve sosyokültürel bilgilerin eşzamanlı olarak edinildiğini belirten Garret (2005, s. 335-336), dil sosyalleşmesi kavramının çocuğun ya da acemi dil öğrencisinin; tarihsel, sosyal ve kültürel alışkanlıkları, eğilimleri yapılandırması ve kazanması sürecini; farklı dilsel kullanımlarla nasıl başa çıktıklarını ve bu dilsel kullanımların nasıl yeniden üretildiğini ve dönüştürüldüğünü incelemek için araştırmacılara farklı bakış açıları kazandırdığını ifade etmektedir.

Yukarıdaki açıklamalar, sosyalleşme ile dil edinimi ve öğrenimi arasında güçlü bir ilişki olduğu göstermektedir. Bir dil içinde gerçekleşen sosyalleşme süreci, ana dilinde hem informel hem de eğitimsel ortamlarda kazanılmaktayken yabancı dilde kişinin sosyal buluşma olanakları kısıtlı olduğu için daha çok formal eğitim ortamlarında gelişebilmektedir. Zira birçok çalışma (Poole, 1992; Moore, 1999,

2008; Davies, 2003; Watson-Gegeo, 2004; Byon, 2006; Esguerra & Wanphet, 2015; Shvidko, 2016; Şanal & Ortaçtepe, 2019), ikinci/yabancı dil öğreniminde dil becerisinin gelişmesini aynı zamanda bir dil sosyalleşmesi süreci olarak ele almaktadır. Bu kapsamda yabancı dil öğretimini, planlı ve programlı bir dil sosyalleşmesi süreci olarak tanımlamak olanaklıdır. Yabancı dil eğitiminde öğrenci, bir yandan hedef dili öğrenmekte diğer yandan da o dilde sosyalleşmektedir. Yabancı dil öğrencisinin “dili kullanarak sosyalleşmeye ve dili kullanmak için sosyalleşmeye” (Schieffelin & Ochs, 1986, s. 163) gereksinimi vardır. Bu nedenle yabancı dil, öğrencilere çeşitli sosyal bağlamlar içinde öğretilmekte, öğrenciler gerçek sosyal durumlara hazırlanmaya çalışılmaktadır.

Dil sosyalleşmesinin günümüz iletişimsel dil öğretiminin temel hedeflerinden biri olduğu söylenebilir. Çağdaş yabancı dil öğretimi, öğrencilerin hedef dilde iletişim kurarak sosyalleşmelerine odaklanmaktadır. Öyle ki dil, sosyal bir işlev taşıdığı için, dil öğretiminin de öğrencilerin hem hedef dili edinmelerine/ öğrenmelerine hem de sosyalleşmelerine zemin hazırlaması beklenmektedir. Watson-Gegego (2004), dil sosyalleşmesi paradigmasının, sınıflardaki dil öğretim yöntemlerini değiştireceği düşünmektedir. Ona göre dil eğitimindeki sosyokültürel strateji hakkındaki mevcut varsayımlar dâhil, pedagojik stratejiler, sınıf düzenlemesi, ders yapısı ve etkili materyal hakkındaki varsayımlar, dil sosyalleşmesi paradigmasına göre yeniden gözden geçirilmelidir (s. 342). Nitekim Duff ve Talmy (2011, s. 98), hedef dilin ana dili konuşurları ya da daha yetkin konuşucuları ile kurulan sosyal etkileşimin öğrencilerin iletişimsel yetkinliğini geliştirdiğini, aynı zamanda hedef dil toplumunun tutum ve değerleri, adetleri, kimlikleri ve ideolojileri hakkındaki bilgiler edinmelerine yardım ettiğini belirtmektedir. Ortaçtepe (2013, 2014, 2015), hedef dildeki bu sosyalleşme sürecini aynı zamanda yeni bir kimlik inşası olarak değerlendirmektedir. Kısacası yabancı dil öğrenmek kültürlenmeyi ve yeni bir kimlik inşasını beraberinde getiren karmaşık bir sosyalleşme sürecini içermektedir. Bu sosyalleşme süreci, son yıllarda önemli bir ivme kazanan yabancı dil olarak Türkçe öğretimi açısından da geçerlidir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, öğrencilerin Türkçe aracılığıyla sosyalleştiği bir süreç olarak tanımlanabilir. Bu nedenle Türkçe öğretiminde dil sosyalleşmesinin yerini belirginleştirmek oldukça önemlidir. İşlevsel ve iletişimsel Türkçe öğretimine kuramsal bir zemin oluşturabilmek için “dil sosyalleşmesi”ni tanımlamak ve dil sosyalleşmesinin ilişkili olduğu süreçleri ortaya koymak gerekmektedir. Dil sosyalleşmesi bağlamında yabancı dil olarak Türkçe öğretimini değerlendirmek, öğrencilerin Türkçe aracılığıyla kimliklerini nasıl yeniden inşa

ettiklerinin araştırılmasına da zemin hazırlayacaktır. Ne var ki alan yazınında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ile dil sosyalleşmesi arasındaki bağlantıya odaklanan herhangi bir çalışma bulunmamaktadır.

Bu çalışmanın amacı, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi bağlamında “dil sosyalleşmesi” kavramını açıklamak, değerlendirmek ve eleştirel bir yaklaşımla analiz etmektir. Çalışmada dil sosyalleşmesi ile ilgili alan yazını derlenerek işlevsel ve iletişimsel Türkçe öğretimine kuramsal bir temel oluşturmak amaçlanmıştır. Çalışmanın sonucunda çeşitli araştırma önerileri sunulmuştur. Çalışmanın yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanındaki program geliştirme, ders kitabı hazırlama ve sınıf içi uygulamalara dil sosyalleşmesi bağlamında yeni bir yaklaşım sunması beklenmektedir.

Çalışmada derlenen konular ve ele alınma gerekçeleri aşağıda açıklanmıştır:

- Dil sosyalleşmesi; dilbilim, dil antropolojisi ve dil eğitimi alanında aynı zamanda bir araştırma yaklaşımı olarak da kabul edilmektedir. Bu nedenle çalışmada dil sosyalleşmesi tanımlandıktan sonra dil sosyalleşmesi araştırmalarının taşıdığı temel niteliklerin üzerinde durulmuştur.

- Dil işlevleri, dil sosyalleşmesinin somut birer göstergesidir. Bu nedenle çalışmada dil sosyalleşmesini yansıtan dil işlevleri ele alınmıştır.

- Sosyal süreçteki rolü düşünüldüğünde yabancı dil olarak Türkçe öğretimiyle mizah arasındaki ilişkiye değinmek de kaçınılmazdır. Öğretmen-öğrenci ve öğrenci-öğrenci ilişkisi bağlamında yabancı dil sınıflarında mizahın sosyal işlevleri üzerine durulmuştur.

- Dillere özgü farklılıklar taşıyabildiği için çalışmada nezaket stratejilerinin öğretimine de değinilmiştir. Nezaket, bir dil sosyalleşmesi pratiği olarak ele alınmıştır.

- Farklı dil kullanıcıları arasında iletişimi kolaylaştırma şeklinde tanımlanan “aracılık” da doğal olarak dil sosyalleşmesi araştırmalarının odağında yer almaktadır. Bu bağlamda çalışmada dil sosyalleşmesi ile aracılık becerisi arasındaki ilişki de analiz edilmeye çalışılmıştır.

DİL SOSYALLEŞMESİ ARAŞTIRMALARININ TAŞIDIĞI TEMEL NİTELİKLER

Dil sosyalleşmesi, çocuk ve diğer acemilerin dilsel etkileşimlere maruz kalarak / katılarak sosyal düzen ilkeleri ve inanç sistemleri hakkında örtük bilgi edinme sürecini ifade etmektedir (Ochs 1986, s. 2). Duranti (2002, s. 8903-8904), dil sosyalleşmesinin asla sonlanan bir süreç olarak kavramsallaştırılamayacağını,

çünkü dili kullanmanın yeni yollarını öğrenmenin asla durmayacağını belirtmektedir. Benzer bir biçimde Riley (2008, s. 402) dil sosyalleşmesini ömür boyu süren bir çıraklık olarak değerlendirmektedir. Bu bağlamda dil sosyalleşmesinin gerek acemi gerek de uzman dil kullanıcıları açısından sürekli devam eden etkileşimli bir süreç olduğu söylenebilir. Lee ve Bucholtz'a göre (2015, s. 319) dil sosyalleşmesi, dil kullanıcılarının belirli topluluklara uygun şekilde katılmalarını sağlayan bilgi ve yetkinliği edindikleri, yeniden ürettikleri ve dönüştürdükleri bir süreçtir. Bu nedenle dil sosyalleşmesi, hayatları boyunca sayısız dil sosyalleşmesi pratiğiyle meşgul olan ister uzman ister acemi olsun bütün iletişim üyeleri için, sosyal yaşamın temeli olarak değerlendirilmektedir (Lee & Bucholtz, 2015, s. 319).

Görüldüğü gibi dil sosyalleşmesi, dil edinim sürecindeki sosyal etkileşime mercek tutmaktadır. Bunun yanı sıra dilbilim, dil antropolojisi ve dil eğitimi alanında dil sosyalleşmesi, aynı zamanda bir araştırma yaklaşımı olarak da kabul edilmektedir. Bu yaklaşım, dil edinimini mekanik ve tek boyutlu bir etkinlik olarak ele alan geleneksel araştırma yaklaşımlarına karşı çıkmakta ve dil ediniminin sosyal, etkileşimsel ve çok boyutlu doğasını ön plana çıkarmaktadır.

Kuramsal ve yöntemsel bir paradigma olarak dil sosyalleşmesi, 1960 ve 1970'lerin ana akım birinci dil edinim ve çocuk gelişim modellerinin darlığına bir tepki olarak doğmuştur. Aynı zamanda dil öğrenme ve kültürlenmenin aynı sürecin bir parçası olduğunun farkına varılması da dil sosyalleşmesi paradigmasını kuvvetlendirmiştir (Watson-Gegeo, 1992, s. 52). Dil sosyalleşmesi paradigmasına göre, bir araştırma sürecinde göz önünde bulundurulması gereken belli başlı ilkeler bulunmaktadır. Bunlar, alan yazınından yararlanılarak aşağıda sıralanmıştır.

- Dil sosyalleşmesi, dilsel ve kültürel yeterliliğin, uygulama toplulukları içindeki günlük etkileşimlerle nasıl geliştirildiğini anlamak için araştırmacılara teorik ve metodolojik bir çerçeve sunmaktadır (Lee & Bucholtz, 2015, s. 319).

- Dil sosyalleşmesi araştırmacıları, öğrenme ve öğretme süreçlerinde dil ve kültür arasındaki kesişimleri görünür kılmak için kültürler arası bir bakış açısı benimsemektedir (Lee & Bucholtz, 2015, s. 319).

- Dil sosyalleşmesi araştırma paradigması; dil, sosyal kimlik ve sosyal süreçler arasındaki ilişkiye sistematik bir yaklaşım sunmaktadır. Bu araştırma paradigmasının temel dayanağı, çocukların ve diğer dil acemilerinin yaşam döngüsünde, söylemsel uygulama yoluyla yetkin birer sosyal üye olmayı öğrenmeleridir (Fader, 2006, s. 210).

- Dil sosyalleşmesi sürecini anlamak için yapılan araştırmalar, sözlü dil ile sınırlı değildir; bilgisayar okuryazarlığı dâhil, çoklu okuryazarlık türleri dil sosyalleşmesi araştırmasına dâhildir (Schieffelin & Ochs, 1986, s. 163).

- Dil sosyalleşmesi araştırması, insan gelişiminin antropolojik, sosyolojik, toplumdilbilimsel ve psikolojik yaklaşımlarına dayanarak, bütüncül bir bakış açısı arayışındadır. Çocukların veya dil acemilerinin, daha yaşlı ve / veya daha deneyimli kişilerle olan etkileşimleri aracılığıyla, kendi topluluklarının yetkin üyeleri olarak işlev görmeleri için gerekli bilgi ve uygulamaları nasıl elde ettiklerini incelemektedir (Garret & Baquedano-López, 2002, s. 341).

- Dil sosyalleşmesi araştırmasında dil, kullanıcıları arasında sürekli akış hâlinde olan ve çekişen devingen sosyal bir pratik olarak kabul edilmektedir (Duff & Talmy, 2011, s. 96).

- Dil sosyalleşmesi araştırması, farklı kültürel ortamlardaki belirli kültürler arası pratiklere odaklanmaktadır. Bu kültürler arası pratiklerin, çocukların iletişim kurma, sosyal dünyada diğerleri gibi düşünme, hissetme ve etkileşim kurma becerilerini nasıl geliştirip etkilediğini ele almaktadır (Brown, 2011, s. 29).

- Dil sosyalleşmesi araştırması, dil, kültür ve sosyal üyeliğin sadece çocukken değil, çeşitli yaş ve yeterlikte hayat boyu devam eden sosyalleşme pratiklerinin bir sonucu olduğu varsayımına dayanmaktadır (Riley, 2008, s. 402).

Görüldüğü gibi dil sosyalleşmesi araştırmasında dil edinimi/öğrenimi, sosyal ve uzun erimli bir süreç olarak ele alınmaktadır. Dili kullanarak bir toplumun üyesi olma ve kimlik kazanma pratikleri, dil sosyalleşmesi araştırmasının temel ilgi alanını oluşturmaktadır. Bu bağlamda dil sosyalleşmesi araştırmacısının da dil ediniminin çok boyutlu ve sosyolojik doğasına mercek tutması gerekmektedir. Ayrıca acemi dil kullanıcısı ile uzman dil kullanıcısının etkileşimi de dil sosyalleşmesi bağlamında dikkate değer bir konudur.

Kısacası dil sosyalleşmesi araştırmaları, dil kullanımının edinimindeki sosyal süreçlere odaklanmaktadır. Dil kullanımı ise “dil işlevleri”yle somutlaşmaktadır. Bu bağlamda dil işlevleri ile dil sosyalleşmesi arasındaki ilişkiye değinmekte yarar vardır.

DİL SOSYALLEŞMESİ BAĞLAMINDA DİL İŞLEVLERİ

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde planlı bir dil sosyalleşmesi gelişiminden söz edebilmek için dilin sosyal işlevlerine odaklanılması gerekmektedir. Bilindiği gibi dili kullanmak demek, bir amacı/işlevi gerçekleştirmek demektir. İnsanın dili kullanma amacı ise “dil işlevleri” olarak adlandırılmaktadır (Blundell, Higgens

& Middlemiss, 1982: v). İnsan dili kullanarak teşekkür etme, hitap etme, soru sorma, rica etme, özür dileme gibi çeşitli işlevler gerçekleştirmektedir. Söz konusu işlevlerin ikinci/yabancı dilde anlaşılması ve kullanılması ise doğal olarak dil sosyalleşmesiyle bağlantı içindedir. Nitekim Bhatia (2000, s. 154) belirli bir grubun sosyal etkileşim sürecinde gerçekleştirdiği selamlaşma, espri yapma, hakaret etme, alay etme, dedikodu yapma, yalvarma, gevezelik etme, açıklama, uzlaşma gibi dil işlevlerinin, dil sosyalleşmesi araştırmasının uğraş alanına girdiğini belirtmektedir. Ayrıca Bachman (1995, s. 94), dil işlevlerini uygun bağlamlarla gerçekleştirebilmenin sosyal bir beceri olduğunu ileri sürmektedir. Bu bağlamda Deniz ve Çekici'nin (2021) yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yönelik geliştirdiği dil işlevleri listesi, dil sosyalleşmesinin göstergeleri olarak yorumlanabilir.

Deniz ve Çekici (2021), Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik program geliştirme, materyal hazırlama ve ölçme değerlendirme çalışmalarında kullanılmak üzere, Türkçenin kültür, yapı, işleyiş ve kullanımını göz önünde bulundurarak bir dil işlevleri listesi hazırlamıştır. Bu listede “bilgiyi araştırma ve açıklama”, “tutumları/duyguları araştırma ve açıklama”, “ikna etme”, “sosyalleşme”, “iletişim sorunlarını önleme ve telafi etme” ve “söylemi yapılandırma” temaları kapsamında 46 işlev ve 142 alt işlev yer almaktadır. Bu listede yer alan dil işlevleri, iletişimsel dil öğretimine somutluk kazandırdığı gibi dil sosyalleşmesinin gözlemlenmesi açısından da dikkate değerdir. Söz konusu liste incelendiğinde “ikna etme” ile “sosyalleşme” işlevlerinin dil sosyalleşmesiyle yakından ilişkili olduğu görülmektedir. Anılan dil işlevleri, Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Dil Sosyalleşmesi Kapsamındaki Dil İşlevleri

Tema	Kategori	Alt Kategori
İkna Etme	Talep etme/isteme	Rica etme
		Emir/talimat verme
		Sipariş etme
		Pazarlık etme
		Danışma/akıl isteme
		İzin isteme
		Acil durumlarda yardım isteme
		Yalvarma
		Dilenme
		Dua etme
	Teklif etme/önerme	Yardım etmeyi teklif etme
		Beraber bir şey yapmayı teklif etme
		İkram etme
		Davet etme
	Yol gösterme	Tavsiye etme
		Nasihah etme/öğüt verme
		Teşvik etme/yüreklendirme
Söz/güvence verme		
Tehdit etme		
Kabul etme/onaylama		
Reddetme		
Kabul/ret konusunda tereddüt etme		
Yasaklama		
Sosyalleşme	Selamlaşma	Dikkati çekme
		Hitap etme
		Selam verme
		Selama karşılık verme
		Karşılaşmadan duyulan memnuniyeti ifade etme
		Hâlini hatırını sorma
		Hâlini hatırını ifade etme
	Tanışma	Kendini tanıtmak
		Tanışma amaçlı soru sorma
		Tanışmadan duyulan memnuniyeti ifade etme
		Tanıştırmak
		Takdim etme
	İyi dilekte bulunma/temenni etme	
Tebrik etme/kutlama		
İyi dileklere ve tebriklere yanıt verme		
Vedalaşma		
Helalleşme		

(Deniz & Çekici, 2021, s. 15-16).

Tablo 1'deki dil işlevleri, dil sosyalleşmesinin somutlaştığı dil kullanımları olarak değerlendirilebilir. Öyle ki, yabancı dil öğrencisinin Türkçeyi kullanarak emir/talimat vermesi, izin istemesi, yalvarması veya iyi dilekte bulunması, vedalaşması aynı zamanda sosyal etkileşime girdiğini de göstermektedir. Bu nedenle dil sosyalleşmesi araştırmalarında dil işlevlerinin önemli bir yeri olduğu söylenebilir. Bu kapsamda yabancı dil olarak Türkçe öğrencilerinin dil işlevlerini nasıl edinip kullandığı, sosyal süreçlerin dil işlevlerinin edinimine etkisi araştırmaya değer konulardır.

Dilin mizahi kullanımı da dil sosyalleşmesiyle doğrudan bağlantılıdır. Çünkü mizahın sosyal bir yönü olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda yabancı dil öğretiminde mizahın yerine değinmekte yarar vardır.

DİL SOSYALLEŞMESİ BAĞLAMINDA MİZAH

Dil sosyalleşmesine ilişkin birçok çalışma, bir çocuk veya dil acemisinin dil gelişiminin temelde sosyal bir süreç olduğunu vurgulamaktadır (Schieffelin & Ochs, 1986; Ochs, 1988, 1990). Bu dilsel ve sosyal gelişim sürecini etkileyen öğelerden biri de insanların sosyalleşmelerine zemin hazırlayan mizahtır. Nitekim mizahın güldürmenin yanında ciddi sosyal işlevleri yerine getiren bir kaynak olduğunu düşünülmekte (Norrick, 2010) ve grup normlarına uyumu artırma ve ilişki kurma gibi sosyal işlevler barındırdığı belirtilmektedir (Norrick, 1993). Bu bağlamda mizahın yabancı dil sınıflarında öğrencilerin sosyalleşme düzeyini artıran bir iletişim kaynağı olduğu ifade edilmekte (Neff & Dewale, 2022), elverişli bir dil öğrenme ortamının yaratılması için mizahın kullanılmasının ve dilsel özelliklerinin öğretilmesinin öğrencilerinin iletişimsel yetkinliğini geliştireceği düşünülmektedir (Askildson, 2005).

Alan yazınında yabancı dil öğretiminde mizah kullanımını dil sosyalleşmesi bağlamında ele alan çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin Davies (2003), yabancı dil olarak İngilizce öğrenenler ile ana dili İngilizce olan kişilerin nasıl şakalaştığını araştırmıştır. Bu çalışmada, mizahın kültürler arası iş birliğini geliştirdiği ve toplumsal uyumu ve anlayışı güçlendirdiği ifade edilmektedir. Kim (2021) araştırmasında, mizahın yabancı dil öğrencilerinin kaygısını azalttığını ve dil öğrenimine karşı ilgi uyandırdığını, yapıcı öğretmen-öğrenci ilişkilerini güçlendirdiğini ve öğrenciler arasında arkadaşlığı etkinleştirdiğini tespit etmiştir. Görüldüğü gibi yabancı dil sınıflarında mizah kullanımı, öğretmen-öğrenci ve öğrenci-öğrenci arasındaki etkileşimi güçlendirerek öğrencilerin sosyalleşmesine fırsat sunmaktadır. Elbette burada mizahın öğrencilerin dil düzeyine uygunluğu ve kullanılan mizah tarzı belirleyici olmaktadır.

Avrupa'da yabancı dil öğretiminin temel kaynağı olan Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde yabancı dil öğrencilerinin farklı dil düzeyi ve beceri alanlarında mizahı anlamaları ve kullanmaları gerektiği belirtilmektedir. Örneğin C1 düzeyinde “karşılıklı konuşma becerisinde “Duygusal, kinayeli ve şaka amaçlı kullanım dâhil olmak üzere, sosyal amaçlar için dili esnek ve etkili bir şekilde kullanabilir.” (MEB, 2021, s. 78) örnek tanımlayıcısı yer almaktadır. C2 düzeyinde yaratıcı yazma becerisinde ise “Metnin etkisini artırmak için deyim ve mizahı uygun şekilde kullanabilir.” (MEB, 2021, 71) örnek tanımlayıcısı bulunmaktadır. Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde kazanım olarak ifade edilen mizahı anlama ve kullanma becerisi, dil sosyalleşmesinin göstergeleri arasında yer almaktadır. Burada mizahın genellikle C1 ve C2 düzeylerinde ele alındığı görülmektedir. Bu, mizahın hem zamanla gelişen hem de ön bilgi ve deneyim gerektiren dilsel ve sosyal bir beceri olmasıyla ilişkilidir.

İkinci/yabancı dil öğrenim sınıfları üzerine yapılan çalışmalar, öğretmenin sosyalleştirme uygulamalarına yoğunlaşmıştır. Bu çalışmalar, daha geniş hedef dil toplumu ile öğretmenin sınıf içi söylemleri arasında karşılaştırmalı bir bakış açısı içermektedir (Tarım, 2017, s. 1491). Bu bağlamda yabancı dil olarak Türkçe sınıflarında öğretmenlerin mizah kullanımının öğrencilerin dil edinimine ve dil sosyalleşmelerine etkisi araştırmaya değer bir konudur. Mizah kullanımının sınıf atmosferine, öğrenme sürecine ve öğrencilerin Türkçeye ilişkin tutumlarına olası etkileri araştırılabilir. Ayrıca öğrencilerin mizah kullanımları araştırılarak onların Türkçede kimliklerini nasıl inşa ettikleri üzerinde de durulabilir.

Mizahın yanı sıra dil sosyalleşmesiyle ilişkili bir diğer öge de kültürden kültüre değişebilen nezakettir. Bu bağlamda aşağıda dil sosyalleşmesi ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimi bağlamında nezaket kavramına değinilmiştir.

DİL SOSYALLEŞMESİ BAĞLAMINDA NEZAKET

“Başkalarına karşı saygılı ve incelikle davranma, incelik” (TDK, 2011, s. 1769) şeklinde tanımlanan nezaket, sosyal bir davranış biçimidir ve bireylerin toplum içindeki iletişimlerini kolaylaştıran, bu iletişimi sağlıklı bir biçimde sürdürmelerini sağlayan olgular arasında önemli bir yere sahiptir (Onursal Ayırır, 2020, s. 86). Bu bağlamda nezaketin dil sosyalleşmesini etkileyen ve yansıtan öğelerden biri olduğu söylenebilir. Çünkü nezaket, saygı, alçakgönüllülük, incelik, görgü ve empati gibi dil sosyalleşmesi süreçleriyle iç içedir (Cook & Burdelski, 2017). Genel olarak bakıldığında, nezaket, sosyal uyuma katkıda bulunmayı ve sosyal çatışmalardan kaçınmayı içermektedir. Daha spesifik olarak, dilsel nezaket,

uyumlu ilişkileri sürdürmek ve sorun yaratmaktan kaçınmak için başkaları tarafından amaçlanan ve algılanan veya değerlendirilen söylem stratejilerini veya dilsel aygıtları içermektedir (Türken, 2022, s. 19). Dolayısıyla nezaket ile dil sosyalleşmesi arasında açık bir ilişki olduğu görülmektedir.

Crystal'ın (1987, s. 20) belirttiği gibi dilsel nezaket, kültürden kültüre değişebilmektedir. Bu da farklı bir kültürde sosyalleşebilmek için o kültürün nezaket kalıp ve tarzlarını bilmeyi gerektirmektedir. Zira yabancı dillerde nezaket ifadelerinin bilinmemesi, çeşitli iletişim aksaklıklarına yol açmaktadır. Nezaket yapılarını anlama ve kullanmanın kültürler arası iletişim açısından yaşamsal olduğunu belirten Çekici (2022), iletişim süreçlerinde yaşanabilecek aksaklıkların telafi edilmesinde ve sosyalleşme sürecinde nezaketin önemli bir rol oynadığını belirtmektedir.

Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde farklı dil düzeyi ve beceri alanlarında nezakete ilişkin örnek tanımlayıcılar yer almaktadır. Örneğin A2 düzeyinde karşılıklı konuşma becerisinde “Selamlaşmanın ve hitap etmenin basit, günlük nezaket yapılarını kullanabilir.” (MEB, 2021, s. 79); B2 düzeyinde, yazışma becerisinde “Destekleyici ayrıntılar ve istenen sonucun bir beyanını da içeren, güçlü ancak nazik bir şikâyet mektubu oluşturabilirler.” (MEB, 2021, s. 87) örnek tanımlayıcıları yer almaktadır. Söz konusu örnek tanımlayıcılar, yabancı dilde nezaketin gerekliliğini gösterdiği gibi yabancı dil öğretiminde sosyalleşmenin göz önünde bulundurulması gerektiğini de ortaya koymaktadır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğrencilerinin nezaket stratejilerini kullanımına ilişkin alan yazınında çeşitli çalışmalar bulunmaktadır (Altan, 2015; Altun Alkan & Yaylı, 2019). Ancak bu çalışmaların dil kullanımıyla sınırlı olduğu ve bir dil sosyalleşmesi perspektifiyle gerçekleştirilmediği görülmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğrencilerinin nezaket stratejilerini kullanma becerileri ile sosyalleşme deneyimlerine odaklanan çalışmalara gereksinim vardır.

DİL SOSYALLEŞMESİ BAĞLAMINDA ARACILIK

Dil sosyalleşmesi araştırması; acemilerin ve uzmanların, birbiriyle etkileşime geçerken, dili nasıl kullandıklarını ve bilgi, duygu ve sosyal eylemlerini nasıl inşa ettiklerini ele almaktadır (Schick, 2010, s. 1719). Acemilerle uzmanların etkileşimi, çoğu zaman bir yardımcı kişinin aracılığıyla gerçekleşmektedir. İki kişi arasındaki iletişimi kolaylaştırma eylemi, yabancı dil öğretimi alanında “aracılık” olarak adlandırılmaktadır. Aracılık, dil sosyalleşmesinin etkileyenlerinden biridir.

“Aracılık (mediating) en genel anlamıyla iletişim sürecini sağlamlaştırmak ve akıcılaştırmak için bir kişinin üstlendiği kolaylaştırıcı rol şeklinde tanımlanabilir. Aracı anlaşılmayan veya yanlış anlaşılan bir metni, kavramı veya iletişimsel durumu anlaşılır kılan kişidir. Aracılık iletişim sürecindeki eksik ve yanlış anlamaları onarma, anlaşılmayan durumları berraklaştırma eylemidir” (Deniz, Öztürk & Çekici, 2021, s. 349). “Aracılıkta kullanıcı/öğrenen, köprüler oluşturan ve anlam oluşturmaya veya iletmeye yardımcı olan sosyal bir aktör olarak bazen aynı dil içinde bazen farklı iletişim kanalları arasında (ör. sözlüden işaret diline veya tam tersi, çapraz kanallı iletişimde) ve bazen bir dilden diğerine (diller arası aracılık) hareket eder” (MEB, 2021, s. 95). Kısacası aracılık, anlamayı ve anlaşmayı kolaylaştıran kişiler/metinler arası bir eylemdir.

Etkileşim, yönlendirme, uyum, uzlaşma ve uzlaştırmayı içeren aracılık, doğal olarak dil sosyalleşmesi süreci olarak da yorumlanabilir. Günümüz yabancı dil öğretiminde üzerinde önemle durulan aracılık becerisi, dil öğrenenlerin sosyal yaşama katılımını kaçınılmaz kılmaktadır. “Dilin iletişimsel ve sosyal boyutunun vazgeçilmezi olarak aracılık, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde üzerinde durulması gereken becerilerden biri olarak ön plana çıkmaktadır” (Deniz, Öztürk & Çekici, 2021, s. 350). Bu bağlamda yabancı dil olarak Türkçe öğrencilerinin aracılık deneyimleri, bu deneyimin dilsel ve sosyal etkileri araştırılabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Dili kullanımla özdeşleştiren günümüz yabancı dil öğretiminde dil bilgisinden çok iletişim, sosyal yaşam ve dil bilinci önem kazanmaya başlamıştır. Artık dil öğretiminin amacı, öğrenciye dile ilişkin bilgiyi aktarmak değil, öğrenciyi dilsel olanaklarla karşılaştırmak ve onun dili kullanarak sosyalleşmesini sağlamaktır. Bu süreçte dil yaşantısı, dil deneyimi, dilsel çevre, dilsel entegrasyon, iletişimsel yeti, kültürler arası iletişimsel yeti, toplumdilbilimsel yeti, edimbilimsel yeti gibi kavramlar, birçok dil öğretimi araştırmasının odağını oluşturmaktadır. Bu araştırma ve tartışmalar; iletişim, beceri ve metin odaklı dil eğitimi ile sosyal yaşam arasındaki kuramsal bağı güçlendirmekte ve dil öğrenimi-sosyalleşme ilişkisi yeni bir araştırma alanı olarak ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda gündeme gelen kavramlardan biri de “dil sosyalleşmesi”dir. Dil sosyalleşmesi, öğrencilerin yabancı dil öğrenme süreçlerine gönderme yaptığı gibi aynı zamanda bir araştırma yaklaşımını da yansıtmaktadır. Bu çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğretimi bağlamında “dil sosyalleşmesi” kavramı tanımlanmış, açıklanmış ve değerlendirilmiştir. Dil sosyalleşmesi araştırmalarının taşıdığı nitelikler açıklandıktan sonra dil sosyalleşmesinin göstergesi olan dil işlevleri ele alınmıştır.

Ayrıca dil sosyalleşmesi ile mizah, nezaket ve aracılık arasındaki ilişki de analiz edilmeye çalışılmıştır.

Alan yazınında daha çok yabancı dil olarak Türkçe “öğretim”ine odaklanan çalışmalar ağırlıktayken “öğrenim”ine odaklanan çalışmalar çok sınırlıdır. Bu, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin görece yeni bir araştırma disiplini olmasıyla ve henüz temel ilkelerinin belirginleştirilmeye çalışılmasıyla ilgili olabilir. Ancak etkili bir dil öğretimi için öğrencilerin de deneyim ve algılarının belirlenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda dil sosyalleşmesi, yabancı dil olarak Türkçe eğitiminde “öğrenim” boyutuna dikkat çekmekte, öğrencilerin dilsel yaşantılarının araştırılmasını özendirilmektedir. Dil sosyalleşmesi, “Öğrencilerin Türkçe öğrenme deneyimleri nasıldır?”, “Öğrencilerin Türkçe öğrenme deneyimlerinde sosyal etkileşimlerin rolü nedir?”, “Öğrenciler Türkçeyi öğrenirken topluma nasıl üye oluyor?”, “Öğrenciler Türkçe aracılığıyla kimliklerini nasıl inşa ediyor?” gibi soruları gündeme getirmektedir. Bu kapsamda mizahın, nezaketin ve aracılığın dil sosyalleşmesiyle bağlantısı da belirgindir.

Yabancı dil olarak Türkçe sınıfları, öğrenciler için olduğu kadar öğretmenler için de bir sosyalleşme alanıdır. Çünkü sosyalleşme karşılıklı bir süreçtir. Öğreticilerin de sosyalleşme deneyimlerinin belirginleştirilmesi, sınıf ikliminin nasıl olması gerektiğini de ortaya koyacaktır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde öğretici rollerine ve sınıf iklimine ilişkin alan yazınındaki çalışmalar ise çok sınırlıdır.

Bu çalışma yabancı dil olarak Türkçe öğretimi bağlamında dil ve kimlik inşasının araştırılmasını özendirilmektedir. Ayrıca Türkçenin, yabancı dil öğrencileri için bir sosyal sermaye olma niteliğinin de araştırılması önerilmektedir. Bu tür çalışmalar ise antropoloji, sosyoloji ve Türkçe eğitimi arasında disiplinler arası bir iş birliğini kaçınılmaz kılmaktadır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alan yazınında “kültür aktarımı” ve “kültürler arası iletişim” ile ilgili sayısız araştırma vardır. Bu araştırmaların alana önemli bilgiler sunduğu söylenebilir. Ancak bundan sonra, dil sosyalleşmesi perspektifiyle öğrencilerin kültürü nasıl edindiğinin, kültürle karşılaşırken neler yaşadığının ve bunların dil öğrenme sürecine nasıl etki ettiğinin de araştırılması önerilmektedir.

Dil sosyalleşmesi, doğası gereği öncelikle sözlü dilde açığa çıkmaktadır. Bu kapsamda yabancı dil öğrencilerinin sözlü dil kullanımları dil sosyalleşmesi bağlamında incelenebilir. Bununla birlikte dil sosyalleşmesi, yazılı etkileşimle de gerçekleşmektedir. Dolayısıyla yabancı dil olarak Türkçe öğrencilerinin sosyal

medya kullanımları, dil sosyalleşmesi için doğal bir araştırma alanı olarak ön plana çıkmaktadır.

Dil sosyalleşmesi araştırmalarında genellikle acemi dil kullanıcıları ile yetkin dil kullanıcıları arasındaki etkileşim üzerinde durulmaktadır. A1, A2, B1, B2 ve C1 düzeyinde Türkçe bilen öğrencilerin kendi aralarındaki iletişimleri, doğal olarak bir dil sosyalleşmesi araştırması olacaktır. Bununla birlikte yabancı dil olarak Türkçe öğrencileri ile ana dili olarak Türkçe kullananlar arasındaki iletişim de araştırılabilir.

Sonuç olarak bu çalışmada Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin hem öğreticiler hem de öğrenciler açısından bir dil sosyalleşmesi süreci olduğu ileri sürülmektedir. Bu bağlamda öğreticilerin ve öğrencilerin dil sosyalleşmesi deneyimlerinin araştırılması, iletişimsel Türkçe öğretiminin geliştirilmesine kaynaklık edecektir.

KAYNAKÇA

- Altan, A. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe konuşucularının rica yapılarında kullandığı nezaket stratejileri. *International Journal of Language Academy*, 3(4), 270-294.
- Altun Alkan, H. & Yaylı, D. (2019). Rica ediminin Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler tarafından kullanımı. *Folklor/Edebiyat Dergisi*, 25(99), 521-538.
- Askildson, L. (2005). Effects of humor in the language classroom: Humor as a pedagogical tool in theory and practice. *Arizona Working Papers in SLAT*, 12, 45-61.
- Bachman, L. (1995). *Fundamental considerations in language testing*. Oxford University Press.
- Barker, G. C. (1945). The social functions of language. *A Review of General Semantics*, 4(2), 228-234.
- Bhatia, S. (2000). Language Socialization and the construction of socio-moral meanings. *Journal of Moral Education*, 29(2), 149-166.
- Blundell, J., Higgens, J., & Middlemiss, N. (1982). *Function in English*. Oxford University.
- Brown, P. (2011). The culturel organization of attention. A. Duranti, E. Ochs & B. B. Schieffelin (Ed.) içinde, *The handbook of language socialization* (ss.29-55). John Benjamins B.V.
- Byon, A. S. (2006). Language socialization in Korean-as-a-foreign-language classrooms. *Bilingual Research Journal*, 30(2), 265-291.
- Cazden, C. B. (2001). Toplumsallaşma ve dil (M. Çetintaş, Çev.). *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, 592, 422-426.
- Cook, H. M., & Burdelski, M. (2017). (Im)politeness: language socialization. J. Culpeper, M. Haugh & D. Z. Kádár (Ed.) içinde, *The Palgrave Handbook of Linguistic (Im)politeness* (ss. 255-279). Springer.
- Crystal, D. (1987). *The Cambridge encyclopedia of language*. Cambridge University Press.
- Çekici, Y. E. (2021). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi açısından dil işlevleri* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi.

- Çekici, Y. E. (2022). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programında yer alan kazanımların toplumdilbilimsel yetkinlik bağlamında incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Türkojoloji Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 1164-1186.
- Davies, C. E. (2003). How English-learners joke with native speakers: an interactional sociolinguistic perspective on humor as collaborative discourse across cultures. *Journal of Pragmatics*, 35(9), 1361-1385.
- Deniz, K., & Çekici, Y. E. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi açısından toplu taşıma araçlarında dil işlevleri. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 7(4), 24-36.
- Deniz, K., & Çekici, Y. E. (2021). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik dil işlevleri. *Zeitschrift Für Die Welt Der Türken*, 13(1), 1-26.
- Deniz, K., Öztürk, İ. Y., & Çekici, Y. E. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kapsamında Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'nde aracılık. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 25, 347-357
- Duff, P., & Talmy, S. (2011). Second language socialization: beyond language acquisition in SLA. D. Atkinson (Ed.) içinde, *Alternative approaches to SLA* (ss. 95-116). Routledge.
- Duranti, A. (2002). Linguistic Anthropology. N. J. Smelser & P. B. Baltes (Ed.) içinde, *International Encyclopedia of the Social and Behavioral Sciences* (ss. 8899-8906). Elsevier.
- Esguerra, R. S., & Wanphet, P. (2015). Emergent vocabulary in second language socialization among learners. *Language and Dialogue*, 5(2), 283-299.
- Fader, A. (2006). Learning faith: Language socialization in a community of Hasidic Jews. *Language in Society*, 35(2), 205-229.
- Field, M. (2001). Triadic directives in Navajo language socialization. *Language in Society*, 30, 249-263.
- Friedman, D. A. (2019). Citation as a social practice in a TESOL graduate program: A language socialization approach. *Journal of Second Language Writing*, 44, 23-36.
- Garret, P. B. (2005). What a language is good for: Language socialization, language shift, and the persistence of code-specific genres in St. Lucia. *Language in Society*, 34(3), 327-361.
- Garret, P. B., & Baquedano-López, P. (2002). Language socialization: reproduction and continuity, transformation and change. *Annual Review of Anthropology*, 31, 339-361.
- Kanatlı, F., & Çekici, Y. E. (2013). Türkçe öğretiminde disiplinler arası olanaklar. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 223-234.
- Kanatlı, F., & Çekici, Y. E. (2020). Habitus ve dil sosyalleşmesi bağlamında eğitimde fırsat eşit(siz)liği. İ. Kalenderoğlu & P. Kanık Uysal (Ed.) içinde, *Türkçe Eğitimine Adanan Bir Ömür Dr. Asiye Duman'a Armağan* (s. 305-316). Pegem Akademi.
- Karalı, Y., Şahin, T. G., Şen, M. & Aydemir, H. (2021). Investigation of Speech Anxiety of Teacher Candidates: The Example of İnönü University, *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 22(3), 2277-2296. DOI: 10.17679/inuefd.1006027
- Kayahan, B., Karakaş, R. & Şahin, T. G. (2022). Çevrim içi olarak yürütülen yabancılara Türkçe öğretimi eğitici sertifikası programına yönelik ders veren eğitimcilerin görüşleri. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(3), 1276-1291.
- Kılıç, V. (2002). *Dilin işlevleri ve iletişim*. Papatya.
- Kim, S. (2021). 'Butter balla here!': The functions of humor in primary English classrooms in Korea. *English Teaching*, 76(3), 115-137.

- Lee, J. S., & Bucholtz, M. (2015). Language socialization across learning spaces. N. Markee (Ed.) içinde, *The Handbook of Classroom Discourse and Interactio* (ss. 319-336). John Wiley & Sons.
- MEB (2021). *Diller için Avrupa ortak başvuru metni: öğrenme, öğretme ve değerlendirme tamamlayıcı cilt*. MEB.
- Moore, L. C. (1999). Language socialization research and French language education in Africa: a Camerooninan case study. *The Canadian Modern Language Review*, 56(2), 329-350.
- Moore, L. (2008). Language socialization and second/foreign language and multilingual educaiton in non-western settings. P. A. Duff & N. H. Hornberger (Ed.) içinde, *Encyclopedia of language and education* (ss. 175-185). Springer.
- Neff, P., & Dewaele, J. M. (2022) Humor strategies in the foreign language class. *Innovation in Language Learning and Teaching*. <https://doi.org/10.1080/17501229.2022.2088761>
- Norrick, N. R. (1993). *Conversational joking: Humor in everyday talk*. Indiana University Press.
- Norrick, N. R. (2010). Humor in interaction. *Language and Linguistics Compass*, 4(4), 232-244.
- Ochs, E. (1986) Introduction. B.B. Schieffelin & E. Ochs (Ed.) içinde, *Language socialization across cultures* (ss.1-13). Cambridge University Press.
- Ochs, E. (1988). *Culture and language development*. Cambridge University Press.
- Ochs, E. (1990). Indexicality and socialization. J. W. Stigler, R. Shweder & G. Herdt (Ed.) içinde, *Cultural psychology: Essays on comparative human development* (ss. 287-308). Cambridge University Press,
- Onursal Ayırır, İ. (2020). Türkiye Türkçesinde kalıp sözler: Nezaket kuramı açısından edimbilimsel bir inceleme. *Millî Folklor*, 126, 86-98.
- Ortaçtepe, D. (2013). This is called free-falling theory not culture shock!": A narrative inquiry on second language socialization. *Journal of Language, Identity & Education*, 12(4), 215-229.
- Ortaçtepe, D. (2014). Common ground for positioning: A discourse analysis on second language socialization. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2), 160-174.
- Ortaçtepe, D. (2015). EFL teachers' identity (re)construction as teachers of intercultural competence: a language socialization approach. *Journal of Language, Identity & Education*, 14(2), 96-112.
- Poole, D. (1992). Language socialization in the second language classroom. *Language Learning A Journal of Research in Language Studies*, 42(4), 593-616.
- Rızvanoğlu, E. (2013). *Anlamdan yoruma: dil felsefesinin sınırları üzerine bir inceleme* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2002). *Approaches and methods in language teaching*. Cambridge University.
- Riley, K. C. (2008). Language socialization. B. Spolsky & F. M. Hult (Ed.) içinde, *The handbook of educational linguistics* (ss. 398-410). Blackwell Publishing.
- Schick, L. (2010). Want and the language socialization of multiple competencies in middle school dance classes. *Journal of Pragmatics*, 42, 1719-1736.
- Schieffelin, B. B., & Ochs, E. (1986). Language socialization. *Annual Reviews Anthropology*, 15, 163-191.

- Shvidko, E. (2016). Second language socialization in English programs: two cases. *International Association of Research in Foreign Language Education and Applied Linguistics*, 5(3), 193-204.
- Şanal, M., & Ortaçtepe, D. (2019). Conceptual socialization in EFL contexts: A case study on Turkish EFL learners' request speech acts realization. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 15(1), 376-399.
- Tarım, Ş. D. (2017). Çocukların İkinci Dil Kazanım Süreçleri: Kapsamlı Bir Literatür Taraması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 1485-1509.
- TDK (2011). *Güncel Türkçe sözlük*. TDK Yayınları.
- Türken, G. (2022). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde toplumdilbilimsel yeti* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- Watson-Gegeo, K. A. (1992). Thick explanation in the ethnographic study of child socialization and development: A longitudinal study of the problem of schooling for Kwar'ae (Solomon Islands) children. *New Directions For Child Development*, 58, 51-66.
- Watson-Gegeo, K. A. (2004). Mind, language, and epistemology: Toward a language socialization paradigm for SLA. *The Modern Language Journal*, 88(3), 331-350.